

Marijampolės apskrities priesaginiai ir priesagėtieji oronimai

DALIA SVIDERSKIENĖ

Lietuvių kalbos institutas, P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius

El. paštas: dalia_sviderskiene@lki.lt; daliasviderskiene@gmail.com

Straipsnyje tiriami praėjusio amžiaus ketvirtajame dešimtmetyje Marijampolės apskrityje iš gyvosios kalbos užrašyti autentiški priesaginės darybos kalnų vardai (oronimai). Tikslas – išanalizuoti šių vietovardžių derivacinį sufiksacijos būdą, kuris susijęs su toponimizacijos ir tranonimizacijos procesais. Pagal tai ir išdėstyti straipsnio skyriai bei poskyriai, pateikiamos bendriausios išvados, parodančios tirtos vietovardžių klasės (subklasės) darybos specifiką: dažniausias pamatiniais žodžiais esančias leksemas, priesagų inventorių, jų produktyvumą, pamatinių žodžių ir darybos afiksų santykius, produktyviausius pasirinktų tirti arealo oronimų darybos modelius ir kt.

Raktažodžiai: kalnų vardai (oronimai), pamatinis žodis (etimonas), bendrinis žodis (apeliatyvas), tikrinis žodis (onimas), asmenvardis (antroponimas), vietovardis (toponimas), darybos būdas, vedinys, toponimizacija, tranonimizacija

IVADAS

Sudurtinių oronimų analizė darybos ir kilmės požiūriu jau atlikta ir paskelbta atskiru straipsniu [14, 47–59]. Vėliau priesaginės darybos kalnų vardai tyrimo objektu pasirinkti dėl kelių priežasčių: šis darybos būdas – vienas iš pačių archajiškiausių toponimų atsiradimo būdų [plg. 20, 278–279], priesaginė derivacija lietuvių toponimijoje tiek kiekybiškai, tiek kokybiškai yra produktyvi, be to, iš visų lietuvių toponimijos darybos tyrimų, sufiksacija ištirta išsamiausiai (1).

Šiuo straipsniu siekiama ištirti iš gyvosios kalbos tarpukariu Marijampolės apskrityje užrašytus priesaginius oronimus, parodyti jų darybos specifiką: dažniausias pamatiniais žodžiais esančias leksemas, priesagų inventorių, jų produktyvumą, pamatinių žodžių ir darybos afiksų santykius, produktyviausius pasirinkto tirti arealo oronimų darybos

-
- (1) Pastaruosius du teiginius liudija jau atlikti atskirų toponimų klasių (subklasių) tyrimai bei paskelbti rezultatai: priesaginės darybos bei priesagėjų helonimų [3; 6], priesaginės darybos oronimų [9], priesaginių oikonimų [11], hidronimų daryba [20] ir kt.

modelius ir kt., kas padėtų išsiaiškinti kalnų vardų (2), arba oronimų (3), vartosenos gyvojoje kalboje situaciją Marijampolės apskrityje tarpukariu. Taigi siekiama ne tik tęsti pradėtus pietinio lietuvių kalbos ploto vietovardžių tyrimus (4), bet ir papildyti, praplėsti visos Lietuvos priesaginės darybos oronimų tyrimo rezultatus (5) nauja medžiaga – vertingiausia moksliniu požiūriu, nepaliesta išorinių veiksnių (melioracijos, kolektyvizacijos, rusinimo). Visi gauti rezultatai, manoma, išliktų svarbūs tiek tiriamo arealo pasirinkto vietovardžių poklasio tyrimų apibendrinimams (6), tiek kitų klasių (subklasių) priesaginių vietovardžių darybos tyrimams (jų ypatumų, panašumų ir skirtumų išaiškinimui), taip pat galėtų būti panaudoti ir būsimiems lietuvių toponimikos tyrimams.

Priesagų vediniais, arba priesaginiais oronimais, straipsnyje vadinami toponimai, kurių priesaga yra darybinis afiksas, t. y. naujų žodžių darybos priemonė, bet ne morfeminės skaidos ar formų darybos elementas.

Grupuoiant medžiagą tyrimui, priesagų vediniais nebuvo laikomi oronimai, kurių pamatinis žodis – priesaginis apeliatyvas, pvz.: *Grabūzdynas*: **grabūzdynas*: *grabūzdas* „tokia valgoma žolė plačiais lapais“, *Pieskynė*: *pieskynė* „smėlio žemė, smiltynė“: *pieskà, piēskas* „smėlis; smėlinga dirva, smėlinga žemė“, *Žvyrinyčia*: **žvyrinyčia*: *žvyras, žvyras* „smėlio, žvirgždo ir gargždo mišinys; žemė, dirva, kurioje daug gargždo“ ir kt. Visus minėtus atvejus atitinkantys ir panašūs kalnų vardai straipsnyje laikomi *priesagėtaisiais* oronimais. Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad priesagėtaisiais vadinami ir tokie oronimai, kurių pamatinių priesaginių apeliatyvų nėra fiksuota naudojamame bendrinių žodžių šaltinyje *Lietuvių kalbos žodyne* (elektroninis leidimas; toliau – LKŽe). Remiantis žodžių darybos teorijos darbu [19, 269], paaiškėjo, kad tokie apeliatyvai potencialiai įmanomi. Taigi juos reikėtų vertinti kaip pirminius (7), toponimizacijos būdu atsiradusius iš galimų atitinkamų apeliatyvų, juolab kad LKŽe užfiksuoti visi tyrimui reikalingi bendrašakniai nepriesaginiai, genetiškai tos pačios kilmės žodžiai.

Laikytis tokios nuostatos ir taip elgtis, beje, paskatino ir kituose – svarbiausiuose – lietuvių toponimikos tyrimuose jau susiformavusi būtent tokia aptariamųjų vietovardžių vertinimo tradicija [6, 32–33, 279–280; 9, 15; 10, 89; 20, 167].

Priesagėtieji oronimai pateikiami bei aiškinami atskirame straipsnio skyriuje (žr. II.).

- (2) Kalnais Lietuvoje paprastai pavadinamos tos pakilesnės žemės paviršiaus vietos, kalvos, kurios siekia daugiausiai kelias dešimtis metrų aukščio [plg. 21, 209, 215].
- (3) Turint omenyje tai, kad šiame straipsnyje bus aptariamas vienas vietovardžių poklasis, įvardijantis tam tikrus panašius žemės paviršiaus objektus (aukštumų, kalvų, piliakalnių ir kitų reljefo pakilesnių formų objektų vardus), arba oronimus, toliau nuosekliai vartojamas terminas *oronimas*. Prireikus sinonimiškai vartojami terminai *vietovardis*, *toponimas* ar *kalno vardas*. Dėl šių terminų vartojimo tiek lietuvių, tiek užsienio tyrėjų darbuose bei toponimikos terminų žodynuose plačiau žr. [14, 47].
- (4) Be atliktos sudurtinių oronimų analizės, minėtini ir kiti straipsnio autorės nuosekliai vykdomi pietinės Lietuvos dalies vietovardžių, tarpukariu užrašytų Marijampolės apskrityje, tyrimai. Daugelio jų rezultatai paskelbti atskirais straipsniais [15, 49–62; 16, 99–122; 17, 341–353; 18, 97–127].
- (5) Visų darybos ir kilmės požiūriais vertintų lietuvių priesaginių oronimų sąrašą žr. [9, 154–185].
- (6) Kitų, likusių Marijampolės apskrities oronimų darybos būdų (pirminių, antrinių (galūnių ir priešdėlių vedinių) bei sudėtinių), analizė jau atlikta. Visus turimus šios toponimų klasės (subklasės) darybos ir kilmės polinkių tyrimo rezultatus numatoma paskelbti atskiru straipsniu, siekiant išryškinti bendras arealo oronimų kilmės ir darybos tendencijas, šiai vietovardžių klasei būdingus ypatumus, jų specifiškumą.
- (7) Lietuvių toponimikoje pirminiais laikomi tokie vietovardžiai, kurie toponimizacijos metu, bendriniam (ar kitiems tikriniam) žodiams virstant vietovardžiais, neįgyja jokių darybos požymių. Dėl šio termino, taikomo vandenvardžiams, dar žr. [20, 24].

Probleminiai pasirodė ir kalnų vardų, turinčių deminutyvų darybai būdingas priesagas, kurių darybos pamatas bendrinis daiktavardis, darybos būdo nustatymas. Greta tokių oronimų kalboje funkcionuoja su įvairiomis priesagomis padaryti deminutyviniai variantai, todėl oronimai gali būti atsiradę būtent iš jų, pvz.: *Kalniūkštis* kln. Vv: *kalniūkštis: kálnas; Saláitė* aukšt. Ldvn: *saláitė: salà; Žemėlė* kln. KzR: *žemėlė: žėmė* ir kt. Laikantis tokio darybos modelio, kalbamus oronimus tektų laikyti priesagėtaisiais. Tačiau lietuvių toponimikoje egzistuoja nuostata, kad „tai nebūtų teisinga. Visų pirma dėl to, jog absoliuti dauguma apeliatyvų, teoriškai galinčių būti pamatiniais žodžiais, nėra nominaciniai nomenklatūriniai geografiniai terminai, kadangi leksiniu požiūriu jie nėra neutralūs ir turi tam tikrą vertinamąjį emocinį atspalvį“ (8). Tokių kitos vietovardžių klasės (helonimų (9)) vienetų vertinimą pritaikius šiame straipsnyje analizuojamiems vietovardžiams, visi tarpukariu užrašyti oronimai, turintys deminutyvų darybai būdingas priesagas, laikytini priesagų vediniais.

Straipsnyje Marijampolės apskrities oronimai skirstomi į grupes pagal pamatinių žodžių, iš kurių jie vedami, leksinį statusą: pirmiausiai vediniai iš bendrinių žodžių (apeliatyvų) – priesaginė onimizacija, po to vediniai iš tikrinių žodžių (onimų) – priesaginė transonimizacija. Toliau šių dviejų grupių vienetai skirstomi smulkiau. Pirmosios grupės oronimai skirstomi į vedinius iš fiziografinių terminų (1), augalų pavadinimų (2), gyvūnų pavadinimų (3), kitų apeliatyvų (4) (iš įvairių gamtos, socialinės aplinkos daiktų, reiškinių pavadinimų ar pan.). Antrosios – į vedinius iš kitų vietovardžių ir vedinius iš asmenvardžių bei apeliatyvinių asmenų pavadinimų. Tyrimui skirtas ir dar vienas skyrius, kuriame teikiama galimos dvejopos kilmės oronimai. Čia išdėstomos dvi, autorės nuomone, įmanomos kilmės aiškinimo galimybės, nurodomi spėjami pamatiniai žodžiai (etimonai). Jais, manoma, gali būti tiek apeliatyvai, tiek onimai.

Kildinant oronimus iš apeliatyvų ir ieškant pamatinio žodžio (etimono) kilmei pagrįsti, dažniausiai naudotasi jau minėtu *Lietuvių kalbos žodyno* elektroniniu leidimu. Siekiant išvengti dažno šio šaltinio santrumpos (LKŽe) vartojimo, pateikiant bendrinius žodžius bei nurodant jų reikšmes, jos paprasčiausiai atsisakyta. Kitų kalbų (lenkų, baltarusių) bendrinių žodžių, naudojamų pamatiniais žodžiams pagrįsti, šaltiniai bei jų santrumpos nurodomi šalia teikiamų apeliatyvų su jų reikšmėmis ir įtraukiami į šaltinių sąrašą straipsnio gale. Siekiant išvengti pasikartojimų, tų pačių apeliatyvų, einančių pamatiniais žodžiais, reikšmės straipsnyje nurodomos vieną kartą.

Kildinant oronimus iš asmenvardžių, pastarųjų pirmiausia ieškoma lietuvių antroponimijos šaltiniuose: *Lietuvių pavardžių žodyno* t. 1, 2 (toliau – LPŽ I, II), *Lietuvių vardų kilmės žodyne* (toliau – LVKŽ⁵), prireikus naudojamosi ir abėcėline istorinių asmenvardžių kartoteka, saugoma Lietuvių kalbos instituto Vardyno skyriaus fonduose (toliau – IAK) (10).

Asmenvardinės kilmės oronimų pamatiniais žodžiams (etimonams) pagrįsti taip pat buvo naudojamosi asmenvardžiais iš lenkų ir vokiečių antroponimijos šaltinių. Visų minėtų šaltinių santrumpos kiekvienu konkrečiu atveju nurodytos šalia teikiamų asmenvardžių ir įtrauktos į sutrumpinimų sąrašą.

(8) Plačiau žr. [4, 51–95; 6, 33].

(9) Dėl termino žr. [2, 35–57].

(10) Kartoteką sudaro apie 300 000 vnt. iš įvairių XVI–XIX a. istorijos dokumentų surinktų ir į lapelius išrašytų asmenvardžių.

Pietinio Lietuvos ploto oronimų analizė remiasi 150 vietovardžių užrašymais, tarpukariu fiksuotais trylikoje Marijampolės apskrities valsčių (11). Straipsnyje skelbiami iš gyvosios kalbos užrašyti autentiški oronimai, jų formų variantai. Jeigu pagal tarpukario duomenis vietovardis nesukirčiuotas arba jo kirčiavimas neaiškus, nepatikimas, straipsnyje jis nekirčiuojamas. Prie kiekvieno vietovardžio pateikiamos įvardijamų objektų ir jų lokalizacijos nuorodos (12), po jų, paaiškinus oronimo kilmę, teikiamos šaltinių nuorodos. Šiame oronimų darybos tyrime vediniai pateikiami pagal formalią priesagų abėcėlę (13).

Laikantis šių ir kitų, ankstesnėse publikacijose autorės išdėstytų, nuostatų (14), arealinės toponimijos tyrimas pradedamas nuo priesaginių oronimų analizės.

I. PRIESAGINIAI ORONIMAI

1. Iš bendrinių žodžių (apeliatyvų) kilę oronimai

1.1. Vediniai iš fiziografinių terminų:

-aitė: **Sal-aitė** aukšt. Ldvn: lie. *salà* „pakilesnis, sausas žemės plotelis liūne, raiste“;

-aitės: **Kapin-aitės** kln. Vv: lie. *kāpinės* „numirėlių laidojimo vieta, kapai“;

-elė: **Gir-ėlė** aukšt. Prn: lie. *girià* „didelis miškas“; **Žem-ėlė** kln. KzR: lie. *žėmė* „sklypas, plotas, laukas, skirtas kokioms reikmėms“;

-ėlės: **Duob-ėlės** klv. Prn: lie. *duobė* „iškasta ar šiaip įdubusi vieta žemėje; iškasta vieta linams džiovinti“;

-ėlės: **Kapin-ėlės** pklm. Gdl: lie. *kāpinės* „numirėlių laidojimo vieta, kapai“;

-ėlis: **Mol-ėlis** kln. Gdl: lie. *mólis* „rusva žemė, tąsi (kai drėgna), naudojama statyboms, keramikos dirbiniams, lipdybai ir pan.“; **Šil-ėlis** kln. Klvr: lie. *šilas* „smėlynuose augantis aukštų, tiesių spygliuočių (ppr. pušų) miškas“;

-ėlis: **Alksnyn-ėlis** kln. Ss: lie. *alksnýnas* „alksnių miškas, alksnytė“; **Beržyn-ėlis** kln. Klvr, Ss; klv. KzR: lie. *beržýnas* „beržų miškas“; **Eglyn-ėlis** kln. Klvr: lie. *eglýnas* „eglių miškas“; **Kapiny-ėlis** 3 kln. Krsn: lie. *kapinýnas* „kapinės“; **Šaltin-ėlis** aukšt. Gdl: lie. *šaltinis* „iš žemės tekanti vandens versmė“; **Valak-ėlis** kln. Klvr: lie. *valākas* „žemės sklypas apie dvidešimt dešimtinių“;

-inis: **Akmen-inis** kln. Lbv: lie. *ākmenas* „kieta uoliena arba jos atskiras gabalas“; **Kupst-inis** kln. Lbv: lie. *kūpstas* „koks nors nedidelis iškilimas; kaupas, kemsas, kupurna“; **Mól-inis** kln. Klvr: lie. *mólis* „rusva žemė, tąsi (kai drėgna), vartojama statyboms, keramikos dirbiniams, lipdybai ir pan.“; **Piesk-inis** kln. Vv: sl. *pieskà, piěskas* „smėlis; smėlinga dirva, smėlinga žemė“;

-(i)ukai: **Šanč-iukai** kln. Mrj: lie. *šančius* „žemių pylimas; pylimas, žymintis ribą tarp laukų, miškų“;

-ukas: **Beržyn-ukas** kln. Gdl: lie. *beržýnas* „beržų miškas“;

-(i)ukė: **Sal-iukė** pklm. Igl: lie. *salà* „pakilesnis sausas žemės plotelis liūne, raiste“;

-(i)ūkštis: **Kaln-iūkštis** kln. Vv: lie. *kálnas* „aukštas žemės pakilimas“.

1.2. Vediniai iš augalų pavadinimų:

-ėlės: **Obel-ėlės** kln. Prn: lie. *obelis* „vaisinis medis (*Malus*)“;

-ienos: **Gručk-ienos** kln. Klvr: lie. *gručkas* „sėtiny, griežtis“;

(11) Plačiau apie tarpukario Lietuvos anketų duomenis žr. [13, 93].

(12) Remtasi jau sudarytais *Lietuvos vietovardžių žodyno* t. 1 (toliau – LVŽ) sutrumpinimų sąrašais.

(13) Plg. [3; 11; 20; 21]. Šiuose lietuvių priesaginių vietovardžių darybos tyrimuose vediniai taip pat buvo pateikiami pagal formalią priesagų abėcėlę.

(14) Plačiau žr. [13, 92–94; 14, 51–52].

-inė: **Drebul-inė** pklm. Krsn: lie. *drebulė* „toks medis drebančiais lapais, epušė“; **Lepšinė** kln. Vv: lie. *lėpšis, lepšys* „skylėtbudžių šeimos valgomas grybas (*Boletus scaber*)“;

-inis: **Grik-ėnis** kln. Ldvn, Vv: lie. *grikis* „rūgtinių šeimos javas, sėjamas smiltingose dirvose (*Fagopyrum esculentum*)“;

-ukas: **Iev-ėkas** kln. Lbv: lie. *ievà* „medis, žydintis baltais kvepiančiais žiedais (*Padus*)“;

-utis: **Vyšn-ėtis** kln. Klvr: lie. *vyšnià* „erškėtinių šeimos vaismedis sultingomis, raudonomis su kaulėliu uogomis (*Cerasus*)“.

1.3. Vediniai iš gyvūnų pavadinimų:

-aitės: **Lapin-ėitės** kln. Vv: lie. *lāpinas* „lapių patinas“;

-ėlis: **Gerv-ėlis** kln. Krsn: lie. *gėrovė* „didelis, ilgu snapu ir ilgomis kojomis pelkių paukštis (*Grus grus*)“;

-ėlis: **Apšrūt-ėlis** kln. Vv: lie. **apšrūtas* ar pan., kurio šaknis *apšr-* gali būti kilusi iš *opšr-*, taigi rekonstruotas apeliatyvas, manoma, sietinas su lie. *opšrūs, opšras* „plėšriųjų būrio žvėrelis trumpomis, storomis kojomis ir šiurkščiais plaukais (*Meles meles*)“ (15); **Opšrūt-ėlis** kln. Vv: lie. **opšrūtas* ar pan., kurio šaknis *opšr-* gali būti sietina su lie. *opšrūs, opšras*;

-inė: **Lap-inė** kln. Gdl: lie. *lāpė* „plėšrus šunų šeimos žvėrelis (*Vulpes*)“;

-ėnis: **Vanag-ėnis** kln. Ldvn: lie. *vānagas* „vanagų pošeimio rūšis, plėšrus paukštis trumpu lenktu snapu ir aštriais nagais“;

-ėškis: **Ožkin-ėškis** kln. Klvr: lie. *ožkinis, -ė* „ožkoms skirtas“;

-ėtai: **Apšr-ėtai** (|| *Opšrūtai*) klv. Vv – šaknis *apšr-* gali būti kilusi iš *opšr-* ir sietina su lie. *opšrūs, opšras* „plėšriųjų būrio žvėrelis trumpomis, storomis kojomis ir šiurkščiais plaukais (*Meles meles*)“; **Opšr-ėtai** kln. Ldvn; **Opšr-ėtai** (|| *Apšrūtai*) klv. Vv: lie. *opšrūs, opšras* (16);

-ėtas: **Apšr-ėtas** kln. Ss; **Apšr-ėtas** (|| *Opšrūtas*) pklm. Vv – šaknis *apšr-* gali būti kilusi iš *opšr-* ir sietina su lie. *opšrūs, opšras*; **Opšr-ėtas** (|| *Apšrūtas*) pklm. Vv: lie. *opšrūs, opšras*.

1.4. Vediniai iš kitų apeliatyvų (iš įvairių gamtos, socialinės aplinkos daiktų, reiškinų pavadinimų ar pan.).

1.4.1. Daiktavardiniai vediniai:

-ėliai: **Grand-ėliai** aukšt. Klvr: lie. *grañdas* „aukštesnė žemės vieta tarp pelkių“; **Marg-ėliai** 3 kln. Vv: lie. *mārgas* „žemės matas“; kita vertus, galima kilmė iš lie. *mārgas, -à* „su ne vienos spalvos dėmėmis, juostomis, ornamentais, raibas, rainas“;

-ėlis: **Grand-ėlis** kln. Krsn: lie. *grañdas*; **Kryž-ėlis** klv. Klvr: lie. *kryžius* „stiebas su skersiniu viršutiniame gale – krikščionių kulto simbolis“; **Marg-ėlis** kln. Ldvn, Ss: lie. *mārgas*; kita vertus, galima kilmė iš lie. *mārgas, -à*; **Murg-ėlis** kln. Ldvn: lie. *mūrgas* „žemės matas“; **Šniūr-ėlis** kln. Lbv: lie. *šniūras* „ilgas, siauras žemės sklypas, rėžis“;

-yčia: **Rākalm-yčia** 2 kln. Ldvn – slaviškos kilmės vv., sietinas su le. *rakarnia* „(kailių) lupykla“ (WSPR 876);

-ėnos: **Miel-ėnos** aukšt. Ldvn: lie. *miėlas* „kalkės“;

-ynas: **Kauspen-ynas** kln. Vv: lie. *kaūspenis* „išnykusių moliuskų suakmenėjusi kūno dalis, belemnitas, velnio pirštas, skauspenis, skausmenis, velnio kulka, laumės papas“; **Lizd-ėnas** kln. Lbv: lie. *lizdas* „kiaušinių dėjimo, perėjimo ir vaikų auginimo vieta (apie

(15) Dėl vv. kilmės aiškinimo dar žr. LVŽ I 160.

(16) Dėl vv. kilmės dar žr. LVŽ I 159–160, kur teigiama, kad gretiminės formos su *opšrūt-* rodo *apšrūt-* ryšį su lie. *opšrūs, opšras*; dėl šaknies priebalsio *b* ar *p* dar žr. [12, 529–530]. Dėl *a* : *o* santykio žodžio pradžioje plačiau žr. [5, 49–53].

paukščius, vabzdžius), gūžta“; **Rusl-ýnas** kln. Mrj – galėtų būti sietinas su le. *rośl* „vaisin-gumas, derlingumas; pjūtis, derlius“ (SJP V 568);

-inė: **Augl-inė** kln. Vv: lie. *auglỹs* „daigas, diegas“; **Kačerg-inė** kln. Lbv: sl. *kačérga* „žarstiklis, maišiklis“;

-inis: **Arbūz-inis** kln. Vv: lie. *arbūzas* „daržo augalas dideliais apvaliais vaisiais (*Citrullus vulgaris*)“; **Cigōnkap-inis** kln. Prn: lie. **cigonkapis* ar pan., plg. lie. *cigōnas*, -ė „čigonų tautybės žmogus“ ir lie. *kapaĩ* „vieta, kur laidojami žmonės“; **Dvilỹp-inis** kln. Gdl: lie. *dvilỹpis*, -ė „iš dviejų sulipęs, suaugęs, keimarinis; iš dviejų dalių sudarytas, dvigubas“; **Gal-ĩnis** kln. Prn: lie. *gālas* „vieta, kur baigiasi koks ilgesnis daiktas; daikto kraštinė dalis (pradžia, pabaiga); mažas kokio daikto gabalas“; **Gelež-ĩnis** kln. Ldvn: lie. *geležĩs* „labiausiai paplitęs gamtoje metalas (*Fe*) <...>; to metalo gabalas“; **Karčem-inis** klv. KzR: sl. *karčemà* „smuklė“; **Mal-ĩnis** kln. Prn: lie. *mala, malas* „pakraštytis, krantas“; **Smal-ĩnis** kln. KzR: sl. *smalà* „kaitinimu gaunama derva, degutas“; **Vopn-inis** kln. Ldvn: sl. *vopnà* „kalkės“.

Kita vertus, kai kurie kalnų vardai, pvz.: *Dvilỹpinis* Gdl, *Galĩnis* Prn, *Pieskinis* (17) Vv, *Smalĩnis* KzR, *Vopnĩnis* Ldvn, gali būti traktuojami ir kaip pirminiai, atsiradę tiesiog iš atitinkamų bendrinių žodžių lie. *dvilỹpinis* „iš dviejų sulipęs, suaugęs, keimarinis“, *galĩnis* „vie-ta, kur baigiasi koks ilgesnis daiktas; daikto kraštinė dalis (pradžia, pabaiga)“, **pieskinis*, plg. sl. *pieskĩnis* „susidedantis iš smėlio“, lie. *smalĩnis* „išsmaluotas; smalingo medžio skala“, sl. *vopnĩnis*, *vopnĩnis*, *vopnĩnis* „kalkinis“. Kalnų vardai *Geležĩnis* Ldvn, *Grikĩnis* (18) Ldvn, Vv, manoma, taip pat galėtų būti laikomi pirminiais, susidariusiais iš bendrinių žodžių *geležĩnis* ir *grikĩnis*; tai paremia lingvistinės geografijos duomenys: *Čia geležinė žemė, iš jos gali geležį dirbti* Dg; *Tokios geležinės (kietos), akmeninės žemės čia* Prn; *Grikĩnis laukas (kur grikliai dera)* Lp; *Tenai griklinis kraštas (ten auga grikliai)* Brš (19).

-iška: **Karčem-iška** kln. KzR: sl. *karčemà* „smuklė“;

-iškės: **Zōmč-iškės** kln. Igl – slaviškos kilmės vv., sietinas, matyt, su le. *zamczysko* „sena pilis; pilies griuvėsiai“ (SJP VIII 168);

-iškis: **Brizgil-iškis** kln. Vv – sietinas su lie. *brizgilaĩ*, *brìzgilas* „žąslas, žaboklės; apy-nasris su žąslu, padarytas paprastai iš virvelių; kamanos“ (20); **Kiaulap-iškis** kln. Igl: lie. **kiaulapis* (< **kiaul-lapis*), plg. lie. *kiaulė* „naminis gyvulys, auginamas mėšai, rieba-lams (*Sus domesticus*)“ ir lie. *lāpas* „augalo kvėpavimo organas, dažniausiai plonos žalios plokštelės pavidalo (*folium*)“; **Kul-iškis** kln. Brb – galbūt iš lie. *kulē* „medinis įrankis kal-ti, tvoklė“; **Žqsl-iškis** klv. Mrj: lie. *žqslai*, *žqslės* „įtasis arkliai žaboti, žaboklės, kamanų dalis“;

-ninkas: **Berviál-ninkas** (t. *Berviálnykas*) kln. Krsn – slaviškos kilmės vv., sietinas su le. *barwiarnia* „dažykla“ (WSPR 53) (21);

-(i)ukai: **Bakan-iukai** 2 klv. Vv: sl. *bākanas* „kepalas“;

-(i)ukas: **Bakan-iukas** kln. Vv: sl. *bākanas*; **Kapč-iukas** kln. Vv: sl. *kāpčĩus* „sukas-tas žemės kauburys (kaupas) lauko ribai, ežiai, sienai pažymėti; ežiaženklis, erekys; krū-va daržovių, apskleista šiaudais ir apmesta storai žemėmis, kad žiemą daržovės nesušaltų“;

(17) Dėl pastarojo vv. žr. 1.1.

(18) Dėl pastarojo vv. žr. 1.2.

(19) Visi pavyzdžiai pateikiami iš LKŽe.

(20) Dėl vv. kilmės aiškinimo dar žr. LVŽ I 570.

(21) Dėl vv. kilmės aiškinimo dar žr. LVŽ I 447, čia vietovardis laikomas neaiškios kilmės.

Molmed-ūkas kln. Ldvn: lie. *mólmedis* „molduobė; dirva prie molio“; **Peč-iūkas** kln. KzR: sl. *pěčius* „krosnis patalpai šildyti, maistui virti, kepti, duonkepęs“.

1.4.2. Būdvardiniai vediniai:

-elis: **Smail-ėlis** kln. Prn: lie. *smailas*, -à „į galą smarkiai sulaibėjęs“;

-ynas: **Kusl-ýnas** kln. Brb – matyt, dėl disimiliacijos vv. susidaręs iš pirminės formos **Kušlýnas*, kuri galėtų būti sietina su lie. *kūšlas*, -à „prastas, menkas (apie augalus)“;

-ukas: **Aukšt-ūkas** 3 kln. Vv: lie. *áukštas*, -à „turintis didelį aukštį, didelį mastą nuo apačios į viršų“;

-(i)ukė: **Žal-iūkė** kln. Krsn: lie. *žālias*, -à „žaliuojantis (apie augalus)“.

1.4.3. Kiti vediniai:

-ikas: **Zagan-ikas** kln. Vv – slaviškos kilmės vv., sietinas su lie. *zaganiać* „nuvaryti, suvaryti, įvaryti, užvaryti“ (SJP VIII 81);

-lius: **Dring-lius** kln. Prn – galėtų būti sietinas su lie. *dring* „trinkt (dardėjimui, trinksėjimui žymėti)“; **Zig-lius** kln. Prn – galėtų būti sietinas su lie. *zīg* „tabalavimas, švytavimas“.

Skyrius baigiamas 1-a lentele, atspindinčia apeliatyvinės kilmės priesaginės darybos oronimų priesagos ir jų produktyvumą. Priesagos lentelėje išdėstytos pagal abėcėlę.

1 lentelė. Iš bendrinių žodžių (apeliatyvų) kilusių oronimų priesagos

Priesagos		Oronimai			
Lietuviškos (baltiškos)		Kiekybinė išraiška		Procentinė išraiška	
-aitė(s)		3		3	
-el-	-elė(s)	3	17	3	18
	-elis, -eliai	14		15	
-ėl-	-ėlė(s)	2	14	2	15
	-ėlis	12		13	
-yčia		1		1	
-ienos		2		2	
-ikas		1		1	
-ynas		4		3	
-in-	-inė	5	20	5	22
	-inis	15		17	
-iška		1		1	
-išk-	-iškė(s)	1	6	1	7
	-iškis	5		5	
-lius		2		2	
-ninkas		1		1	
-(i)uk-	-(i)ukė	2	14	2	15
	-(i)ukas, -(i)ukai	12		13	
-(i)ūkštis		1		1	
-ūt- (-ūtas, -ūtai)		6		7	
-utis		1		1	
Iš viso		94		100	

Iš jos matyti, kad apeliatyvinės kilmės oronimų derivatams Marijampolės apskrityje padaryti vartojamos tik savos kilmės 28 priesagos (skaičiuojant abiejų giminių ir skaičių variantus): -aitė(s), -elė(s), -elis, -eliai, -ėlė(s), -ėlis, -yčia, -ienos, -ikas, -ynas, -inė, -inis, -iška,

-iškė(s), -iškis, -lius, -ninkas, -(i)ukai, -(i)ukas, -(i)ukė, -(i)ūkštis, -ūtas, -ūtai, -utis. Su jomis padaryti 94 oronimai (~67 % visų priesaginių oronimų).

Šioje oronimų grupėje dariausias priesagos yra su *-in-*, sudarančios ~22 % derivatų (užrašyta 20 oronimų, iš kurių 5 (~5 %) padaryti su priesaga *-inė* ir 15 (~17 %) su priesaga *-inis*). Kiek mažiau oronimų (17, t. y. ~18 %) iš bendrinių žodžių padaroma su priesaga *-el-*: 3 (~3 %) oronimai su *-elė(s)* ir 14 (~15 %) su *-elis, -eliai*.

Panašus kiekis kalbamų vietovardžių padaromas su priesagomis *-ėl-* ir *-(i)uk-*: po 14 oronimų (~15 %). Su priesagomis *-ėlė(s)* ir *-(i)ukė* užrašyta po 2 oronimus, su *-ėlis, -(i)ukas* ir *-(i)ukai* – po 12 (~13 %) oronimų.

Vienodu darumu pasižymi ir priesagos su *-išk-* bei *-ūt-*, sudarančios po ~7 % derivatų (užrašyta po 6 oronimus). Su priesaga *-iškė(s)* užrašytas 1 oronimas, su *-iškis* – 5 (~6 %); su priesagomis *-ūtas* ir *-ūtai* užrašyta po 3 oronimus.

Su priesaga *-ynas* padaryti 4 derivatai (~3%), su *-aitė(s)* – 3 derivatai, su *-ienos* ir *-lius* – po 2 derivatus, su *-yčia, -ikas, -iška, -ninkas, -(i)ūkštis, -utis* – po 1 derivatą.

2. Iš kito vietovardžio kilęs oronimas. Šis vienintelis užrašytas priesagos *-ukas* vedinys *Lapkaln-ūkas* susidarė būdamas labai artimoje lokalinėje erdvėje, kaip ir jo pamatinis žodis – kalno vardas *Lāpkalnis*:

Lapkaln-ūkas kln. Lbv: *Lāpkalnis* kln. Lbv.

Abu oronimai fiksuoti tame pačiame Aguonio kaime, tarpukario anketų duomenimis, priklausiusiame Liubavo valsčiui.

3. Asmenvardinės kilmės oronimai

3.1. Iš asmenvardžių kilę oronimai:

-auka: *Damar-auka* kln. Klvr: avd. **Damaras* ar pan., plg. le. avd. *Damar* (SIP 80); kita vertus, galbūt vv. galima laikyti priesagos *-k-* vediniu, sietinu su le. pvd. *Damarow* (SNP II 344);

-enkos: *Zōj-enkos* kln. Krsn – asmenvardinės kilmės vv., plg. le. avd. *Zoja* (SIP 432–433), le. pvd. *Zojka, Zojke* (SNP X 529);

-yčia: *Ōpen-yčia* pklm. Prn – galbūt iš avd. **Openis, *Apenis* ar pan., plg. avd. *sluz. Agnieszka z Apeniow Okniszcza w. 1840 m.* (IAK) (22), dar plg. vok. avd. *Oppenheimer* [8, 455];

-inė: *Baratinsk-inė* pklm. KzR: pvd. *Baratinskas, Baratiņskas* (LPŽ I 192); *Neverausk-inė* kln. Ldvn: pvd. *Neverauskas, Neverauskas* (LPŽ II 322); *Radūt-inė* 2 kln. Gdl: avd. *Radutà* (LPŽ II 554) ar pan.;

-ynė: *Lukš-ynė* kln. Ss: pvd. *Lukšys* (LPŽ II 116) ar pan.;

-inis: *Klebedansk-inis* kln. Vv: avd. **Klebedanskis* ar pan., plg. lie. *klebedyti, -ija, -ijo* „ilgai prašyti, ilgai kalbėti“, dar plg. lie. *klebeduoti, -uoja, -avo* „klibėti, judėti, klebetuoti“;

-iškė: *Bagdōn-iškė* kln. Prn: pvd. *Bagdōnas* (LPŽ I 153) ar pan.; *Dominyk-iškė* aukšt. Klvr: avd. *Dominỹkas* (LVKŽ⁵ 103) ar pan.; *Siman-iškė* kln. Ss: avd. *Simanas* (LVKŽ⁵ 289; LPŽ II 714) ar pan.; *Šėpk-iškė* kln. Klvr: pvd. *Šėpkus* (LPŽ II 911) ar pan.; *Šimanauč-iškė* (< **Šimanauciškė* < **Šimanauckiškė* < **Šimanauskiškė*) kln. Lbv: pvd. *Šimanauskas, Šimanauskas* (LPŽ II 929); *Šoilp-iškė* kln. Klvr: pvd. *Šoilpa* (LPŽ II 1005) ar pan.; *Tĩmp-iškė* kln. Vv: pvd. *Tĩmpa* (LPŽ II 1046);

(22) Aiškinant vietovardžių kilmę, pamatiniam žodžiui pagrįsti reikalingas asmenvardis dažniausiai yra ant-rasis dvinario įvardijimo narys. Pateikiant istorinius asmenvardžius, nurodomas ir jų užrašymo laikas.

-iškės: **Alenč-iškės** kln. Lbv: avd. **Alenčius*, plg. pvd. *Alénčikas* (LPŽ I 83), dar plg. le. pvd. *Aleńczyk* (SNP I 83), *Olenczuk* (SNP VII 56) (23); **Gabriël-iškės** kln. Klvr: avd. *Gabriėlius* (LVKŽ⁵ 134; LPŽ I 602) ar pan.; **Meliūn-iškės** kln. Gdl: pvd. *Meliūnas* (LPŽ II 207) ar pan.; **Skarunč-iškės** (< **Skarunciškės* < **Skarunckiškės* < **Skarunskiškės*) klv. Vv: avd. **Skarunskas* ar pan., plg. pvd. *Skārius* (LPŽ II 723), dar plg. avd. *Jan skarus* 1637 m. (IAK);

-iškis: **Barbuk-iškis** kln. Igl: avd. **Barbukė* ar pan., plg. v. *Bařbė* (LVKŽ⁵ 69), prvd. *Barbukė* Liel [7, 162], dar plg. lie. *barbukas* „mažas vaikas“ (24); **Bazil-iškis** kln. Klvr: v. *Bazilis*, *Bazilius* (LVKŽ⁵ 69), pvd. *Bazilius* (LPŽ I 217); **Biž-iškis** kln. Ldv: pvd. *Bižys* (LPŽ I 270) ar pan.; **Darmon-iškis** kln. KzR: avd. **Darmonis* ar pan., plg. le. pvd. *Darmon* (SNP II 360); **Džing-iškis** kln. Ldvn: pvd. *Džinga* (LPŽ I 556) ar pan.; **Juod-iškis** kln. Ldvn: pvd. *Juodis* (LPŽ I 858) ar pan.; **Kuzul-iškis** pklm. Vv: pvd. *Kuzulis* (LPŽ I 1144) ar pan.; **Manėl-iškis** kln. Klvr: pvd. *Manėlis* (LPŽ II 151) ar pan.; **Rėkl-iškis** kln. Igl: pvd. *Rėklys* (LPŽ II 595) ar pan., plg. lie. *rėklys*, -ė „kas nuolat rėkia; kas nuolat verkia, verksnys“; **Taubiž-iškis** kln. Lbv: avd. **Taubižis* (< **Taub-bižis*) ar pan., plg. pvd. *Táuba*, *Taubà*, *Taūbas* (LPŽ II 1027), dar plg. lie. *taubà* „puskvaišis, ištižėlis; verksnys“, ir lie. *bižė* „utėlė, bužė“; **Vaitišk-iškis** kln. Igl: pvd. *Vaitiškus* (LPŽ II 1140) ar pan.; **Zaprūn-iškis** kln. Prn: avd. **Zaprūnis* ar pan., plg. vok. avd. *Zaprun* [8, 623].

3.2. Iš apeliatyvinių asmenų pavadinimų kilę oronimai:

-ynė: **Tetūk-ynė** kln. Ss: lie. *tetukas* „tėvas, tėvelis“, *tetukė*, plg. *tetà* „tėvo ar motinos sesuo“;

-iškė: **Skeřdž-iškė** kln. Klvr: lie. *skeřdžius* „vyriausias piemuo, bandos prižiūrėtojas, kerdžius“;

-iškės: **Maskol-iškės** kln. Klvr: lie. *maskolis*, *maskolius* „rusas“;

-iškis: **Čeliep-iškis** kln. Lbv – slaviškos kilmės vv, sietinas su brus. *целяпéнь* „kerėpliškas, gremėzdiškas žmogus“, *tarm.* „kelmas, griozdas, stuobrys, griova, liurbis, kerėpla, gremėzdas, kabalda“ (BRS 1000); **Vokieč-iškis** kln. Ldvn: lie. *vokietis*, -ė „vokiečių tautos žmogus“.

Skyrius baigiamas 2-a lentele, kurioje iš asmenvardžių ir apeliatyvinių asmenų pavadinimų kilusių oronimų priesagos išdėstomos pagal abėcėlę.

2 lentelė. Asmenvardinės kilmės oronimų priesagos

Priesagos		Oronimai			
1. Lietuviškos (baltiškios)		Kiekybinė išraiška		Procentinė išraiška	
	-yčia	1		2,5	
-in-	-inė	4	5	11,5	13
	-inis	1		2,5	
	-ynė	2		5	
-išk-	-iškė(s)	14	28	37	74
	-iškis	14		37	
Iš viso		36		95	
2. Slaviškos		Kiekybinė išraiška		Procentinė išraiška	
	-auka	1		2,5	
	-enka	1		2,5	
Iš viso		2		5	

(23) Dėl vv. kilmės aiškinimo dar žr. LVŽ I 60.

(24) Dėl vv. kilmės aiškinimo dar žr. LVŽ I 368.

Iš jos matyti, kad minėtiems oronimų derivatams padaryti tiriamame plote vartojamos 7 savos kilmės priesagos: *-yčia*, *-inė*, *-inis*, *-ynė*, *-iškė(s)*, *-iškis* (skaičiuojant abiejų giminių ir skaičių variantus) ir 2 svetimos kilmės priesagos: *-auka*, *-enka*. Visos jos naudojamos 38 (~28 % visų priesaginių oronimų) šios grupės oronimų darybai. Su pirmosiomis padaryti 36 oronimai, t. y. ~95 % visų asmenvardinės kilmės oronimų. Slaviškos kilmės priesagos tiriamame areale darumu nepasižymi. Su jomis padaryti 2 vediniai, t. y. ~5 % visų asmenvardinės kilmės oronimų.

Šioje oronimų grupėje dariausias priesagos yra su *-išk-*, sudarančios ~74 % derivatų (užrašyti 28 oronimai, iš kurių po lygiai, t. y. po 14 (~37 %), padaryta su priesagomis *-iškė(s)* ir *-iškis*). Gerokai mažiau oronimų (5, t. y. ~13 %) iš asmenvardinių leksemų padaroma su priesaga *-in-*: 4 (~11 %) oronimai su *-inė* ir 1 su *-inis*. Su savomis priesagomis *-ynė* ir *-yčia* padaryta tik po vieną kitą vedinį. Priesagos *-ynė* vediniai, padaryti iš asmenvardžių, tiriamame areale žymi žmonių gyvenamąsias ar gyventas vietas (25). Su priesaga *-yčia*, kaip žinia, šiame Lietuvos plote padaromi ir upėvardžiai *Ylyčią* Smn ir *Šarkýčia* Lbv (26).

4. Galimos dvejos kilmės priesaginiai oronimai. Šie oronimai gali būti siejami su bendrinio žodžiu (apeliatyvu) arba su asmenvardžiu, kilusiu iš apeliatyvo. Tyrimui pasirinkta medžiaga rodo, kad sunku nustatyti, ar priesaginis oronimas padarytas iš augalo pavadinimo, ar iš asmenvardžio, kilusio iš to pavadinimo. Kitais atvejais šią problemą iliustruoja kitas pavyzdys, kada sunku nustatyti, ar priesaginis oronimas padarytas iš gyvūno pavadinimo, ar iš asmenvardžio, kuris kilęs iš to pavadinimo.

Remiantis lietuvių toponimikos tyrimuose jau susiformavusia ir nusistovėjusia aptariamųjų vietovardžių vertinimo tradicija, kuri teigia, kad tada, kai tiksliai sutampa vietovardžio ir asmenvardžio lokalizacija, pamatinio žodžio antroponiminis statusas nekelia abejonų, vienareikšmiškai įvertinti kalbamus oronimus, manoma, nėra teisinga. Taigi, nors, tyrimo duomenimis, daugelio šiame skyriuje pateikiamų asmenvardžių (27) ir oronimų lokalizacija sutampa, tačiau, siekiant išvengti kuo daugiau subjektyvių sprendimų, teikiamos abi kilmės versijos.

Galimos dvejos kilmės priesaginiai oronimai tiriamame areale yra priesagų *-inis*, *-iškė*, *-iškės*, *-iškis* vediniai:

-inis: **Ragaiš-inis** kln. Vv: pvd. *Ragaišis* (LPŽ II 558); kita vertus, galima kilmė iš lie. *ragaišis* „rupių kvietinių ir miežinių miltų duona, karaišis; tokios duonos kepalas“;

-iškė: **Barôn-iškė** pklm. Klvr: pvd. *Barônas* (LPŽ I 199); kita vertus, galima kilmė iš sl. *barônas* „avinas, tekis“ (28); **Blūs-iškė** kln. Lbv: pvd. *Blūsius* (LPŽ I 281); kita vertus, galima kilmė iš lie. *blūsius* „kas turi daug blusų; mažas, silpnas, menkas, vargingas žmogus“ (29);

-iškės: **Burôk-iškės** kln. Ss: pvd. *Burôkas* (LPŽ I 359–360); kita vertus, galima kilmė iš lie. *burôkas* „tokia daržovė; tos daržovės šakniagumbis; runkelis (*Beta*)“ (30);

-iškis: **Kûpst-iškis** kln. Igl: pvd. *Kûpstas* (LPŽ I 1130); kita vertus, galima kilmė iš lie. *kûpstas* „koks nors nedidelis iškilimas; kaupas, kemsas, kupurna“; **Pyrag-iškis** kln. Prn:

(25) Plg. [1, 55].

(26) Dėl jų darybos žr. [20, 141].

(27) Remtasi LPŽ duomenimis.

(28) Dėl vv. kilmės aiškinimo dar žr. LVŽ I 379–380, čia neatmetama ir trečia kai kurių vv. kilmė iš lie. *barônas* „bajorų titulas, žemesnis už grafo; asmuo, turintis tą titulą“ galimybė.

(29) Dėl vv. kilmės aiškinimo dar žr. LVŽ I 60.

(30) Dėl vv. kilmės aiškinimo dar žr. ten pat, 632.

pvd. *Pyrāgas* (LPŽ II 462); kita vertus, galima kilmė iš lie. *pyrāgas* „smulkių, ppr. kvietinių, miltų kepiny“; **Vařn-iškis** kln. Ldvn: pvd. *Vařnas* (LPŽ II 1165); kita vertus, galima kilmė iš lie. *vařnas* „varninių šeimos didelis juodas paukštis, kranklys, juodvarnis (*Corvus corax*)“.

Tyrimas rodo, kad priesagų su *-išk-* (*-iškė(s)*, *-iškis*) ir su *-in-* (*-inis*) vedinių produktyvumo santykis 6 : 1.

II. PRIESAGĖTIEJI ORONIMAI

Daugelis šiame skyriuje aptariamų oronimų susidarė iš priesaginių apeliatyvų, nefiksuotų LKŽe ir kituose žodynuose, tačiau potencialiai galimų bendrinėje kalboje. Visi jie padaryti iš augalų pavadinimų ir priskirtini vietų pavadinimų darybos kategorijai:

-ynas: **Cibulýnas** pklm. KzR: **cibulýnas*, plg. sl. *cibŭlis* „svogūnas (*Allium cepa*)“; **Česnakýnas** kln. Vv: **česnakýnas*, plg. lie. *česnākas* „aštraus kvapo daržovė; jos galvelė, vartojama prieskoniams (*Allium sativum*)“; **Grabūzdýnas** kln. Krsn: **grabūzdýnas*, plg. lie. *grabūzdas* „tokia valgoma žolė plačiais lapais“; **Kalavijýnas** kln. Ldvn: **kalavijýnas*, plg. lie. *kalavijas* „prie balų, ežerų, upių augantis augalas panašiais į kalaviją lapais; ajeras (*Acorus calamus*)“.

Vietų pavadinimams greičiausiai priskirtini dar keli oronimai, kurie padaryti iš realiai vartojamų ir LKŽe užfiksuotų priesaginių apeliatyvų:

-ynė: **Pieskýnė** kln. Brb: sl. *pieskŭnė* „smėlio žemė, smiltynė“, plg. sl. *pieskà*, *piěskas* „smėlis; smėlinga dirva, smėlinga žemė“; **Žiurkynė** kln. Vv: lie. *žiurkŭnė* „vieta, kur daug žiurkių“, plg. lie. *žiūrķė* „stambus pelių šeimos graužikas, didesnis už pelę (*Rattus*)“;

-ynės: **Žagarýnės** 2 klv. Ss: lie. *žagarŭnė* „vieta, kur daug žagarų“, plg. lie. *žāgaras* „šaka kurui“.

Vietų pavadinimams priskirtinas ir tarpukariu užrašytas kalno vardas, kuris padarytas iš galimo priesaginio fiziografinio termino, atsiradusio iš bendrašaknio nepriesaginio apeliatyvo, užfiksuoto LKŽe:

-inyčia: **Žvŭrinyčia** kln. Lbv: **žvŭrinyčia*, plg. lie. *žvŭras*, *žvŭras* „smėlio, žvirgždo ir gargždo mišinys; žemė, dirva, kurioje daug gargždo“.

Užrašytas vienas oronimas, padarytas iš priesaginio bendrinio daiktavardžio, nelaikytino geografiniu nomenklatūriniu terminu. Jis galėtų būti priskirtinas kuopiniam pavadinimui:

-ynės: **Geležýnės** kln. Ss: **geležŭnė*, plg. lie. *geležis* „labiausiai paplitęs gamtoje metalas (*Fe*) <...>; to metalo gabalas“.

Absoliuti dauguma aptartų šio skyriaus oronimų (9 iš 10) padaroma iš savos kilmės priesagas turinčių apeliatyvų.

Bendriniai daiktavardžiai, iš kurių susidarė priesagėtieji tiriamo arealo oronimai, 4 atvejais (~33 % visų priesagėtųjų) buvo realūs, t. y. vartojami, užfiksuoti žodynuose; kita dalis – 6 atvejai (~67 % visų priesagėtųjų) – galimi, t. y. potencialūs, vartoti arba vartojami gyvojoje kalboje.

Tiek bendrinėje kalboje vartojami, tiek galimi priesaginiai apeliatyvai, einantys aptartųjų oronimų darybos pamatu, gali būti susidarę iš fiziografinio termino (*žvŭras*, *žvŭras*), augalų pavadinimų (*cibŭlis*, *grabūzdas* ir kt.), gyvūno pavadinimo (*žiūrķė*) ir kitų apeliatyvų (*geležis*).

IŠVADOS

Tiriant tarpukariu pietinėje Lietuvos dalyje iš gyvosios kalbos užrašytus oronimus, daug dėmesio kreipta į jų darybos pamato leksinį pobūdį – vietovardžio priklausomybę apeliatyvų ar onimų klasei. Nustatyta, kad daugiau nei pusės (~67 %) tirtų oronimų darybos pamatas yra apeliatyvas. Trečdalis oronimų (~28 %) padaroma iš onimų: absoliuti dauguma iš asmenvardinių leksemų (~99 % visų padarytų iš onimų kalnų vardų) ir tik vienas užrašymas paliudijo kilmės iš kito vietovardžio galimybę.

Tyrimo metu buvo išskirta šios klasės vietovardžių priesagų vedinių grupė, kada, esant aiškiam darybos afiksui (priesagoms *-inis*, *-iškė*, *-iškės*, *-iškis*), buvo ne visai aiškus pamatinio žodžio leksinis statusas (pobūdis). Juo galėjo būti tiek apeliatyvas, tiek onimas, tiksliau – asmenvardis. Taigi 7 atvejais (~5 % visų priesaginių oronimų), siekiant išvengti subjektyvių sprendimų, buvo pateiktos dvi įmanomos kilmės aiškinimo galimybės, nurodomi spėjami pamatiniai žodžiai (etimonai).

Pastebėta, kad kalbos dalys, kurioms priklausantys bendriniai žodžiai dažniausiai esti oronimų darybos pamatas, yra daiktavardžiai (86 oronimų, t. y. ~91 % visų iš apeliatyvų kilusių tirtų vietovardžių), tik maža dalis būdvardžiai (6 oronimai, t. y. ~6,5 %); kiti vediniai tesudaro ~2,5 % (užrašyti 2 oronimai).

Didžioji dalis (~45 %, t. y. 40 oronimų) tirtos toponimų klasės (subklasės) daiktavardinių vedinių Marijampolės apylinkėse padaroma iš įvairių gamtos, socialinės aplinkos daiktų, reiškinių pavadinimų. Taigi galima būtų manyti, kad lygumų vietovėse kiekvienas pakilėsnis žemės reljefo objektas ne tik neliko nepastebėtas, šioms vietoms pagal panašumą ar kitus išorinius požymius buvo suteikiami vardai, pvz.: *Arbūzinis* kln. Vv, *Bakaniūkas* kln. Vv, *Kačerginė* kln. Lbv, *Pečiūkas* kln. KzR, *Žqslīškis* klv. Mrj ir kt.

Kita dalis vedinių (~31 %, t. y. 26 oronimai) padaroma iš fiziografinių terminų. Nustatyta, kad šiame areale priesaginių oronimų daryboje dažniausiai vartojami fiziografiniai terminai – *beržynas* ir *kapinynas*.

Iš gyvūnų pavadinimų padaryta 13 oronimų (~15 %). Čia dažniausios gretiminės formos su *opšrūt-* ir *apšrūt-*, rodančios ryšį su *opšrūs*, *opšras*.

Iš augalų pavadinimų daiktavardiniai vediniai pietinėje Lietuvos dalyje padaromi rečiausiai – užrašyti 7 oronimai (~8 %), padaryti iš bendrinių žodžių *obelis*, *grūčkas*, *drebulė*, *grīkis*, *ievà*, *lėpšis*, *vyšnià*.

Darybos afiksų kilmės požiūriu tyrimui pasirinkto arealo oronimai buvo skiriami į vedinius su lietuviškos (baltiškos) kilmės priesagomis ir oronimus su slaviškos kilmės priesagomis. Tyrimas atskleidė, kad su savos kilmės priesagomis *-aitė(s)*, *-elė(s)*, *-elis*, *-eliai*, *-ėlė(s)*, *-ėlis*, *-yčia*, *-ienos*, *-ikas*, *-ynas*, *-ynė*, *-inė*, *-inis*, *-iška*, *-iškė(s)*, *-iškis*, *-lius*, *-ninkas*, *-(i)ukai*, *-(i)ukas*, *-(i)ukė*, *-(i)ūkštis*, *-ūtas*, *-ūtai*, *-utis* padaryta didžioji dalis oronimų (~98 %). Vedinių su svetimos kilmės priesagomis *-auka*, *-enka* tėra ~2 %. Iš to sprendžiama, kad tirta Marijampolės apskrities toponimijos dalis gana autentiška, nedaug paliesta svetimos kalbos žodžių darybos modelių, todėl mažai pakitusi.

Pastebėta, kad iš apeliatyvų padarytų oronimų grupėje dariausias priesagos yra su *-in-*, sudarančios ~22 % derivatų (užrašyta 20 oronimų, iš kurių 5 (~5 %) padaryti su priesaga *-inė* ir 15 (~17 %) su priesaga *-inis*).

Kiek mažiau oronimų (17, t. y. ~18 %) iš bendrinių žodžių padaroma su priesaga *-el-*: 10 (~10 %) oronimų su *-elis*, 4 (~4 %) – su *-eliai* ir 3 (~3 %) – su *-elė(s)*.

Panašus kiekis vietovardžių iš apeliatyvų padaromas su priesagomis *-ėl-* ir *-(i)uk-*: po 14 (~15 %). Su priesaga *-ėlis* užrašyta 12 (~13 %) oronimų, su *-(i)ukas* – 9 (~10 %), su *-(i)ukai* – 3 (~3 %); su priesagomis *-ėlė(s)* ir *-(i)ukė* užrašyta po 2 oronimus.

Produktyviausia apeliatyvinių oronimų priesaga *-inis* atlieka posesyvinę funkciją. Kitos produktyvios priesagos *-elis*, *-ėlis* ir *-ukas* yra apeliatyvinių deminutyvumą bei posesyvumą reiškiančių vedinių darybos formantai tiriamame areale.

Mažesniu, bet vienodu, darumu pasižymi ir priesagos su *-išk-* bei *-ūt-*, sudarančios po ~7 % derivatų (užrašyta po 6 oronimus). Su priesaga *-iškė(s)* užrašytas 1 (~1 %) oronimas, su *-iškis* – 5 (~6 %); su priesagomis *-ūtas* ir *-ūtai* užrašyta po 3 oronimus.

Priesagos *-aitė(s)*, *-ienos*, *-yčia*, *-ikas*, *-ynas*, *-iška*, *-lius*, *-ninkas*, *-(i)ūkštis*, *-utis* darumu nepasižymi. Su jomis padaroma nuo ~3 % iki ~1 % derivatų.

Iš asmenvardžių padarytų oronimų grupėje dariausias priesagos yra su *-išk-*, sudarančios ~74 % derivatų (užrašyti 28 oronimai, iš kurių po lygiai, t. y. po 14 (~37 %), padaryta su priesagomis *-iškė(s)* ir *-iškis*). Gerokai mažiau oronimų (5, t. y. ~13 %) iš asmenvardinių leksemų padaroma su priesaga *-in-*: 4 (~11 %) oronimai su *-inė* ir 1 (~2,5 %) su *-inis*. Su savomis priesagomis *-ynė* ir *-yčia* padaryta tik po vieną kitą vedinį.

Produktyviausios oronimų priesagos su *-in-* ir *-išk-* atlieka posesyvinę funkciją. Iš asmenvardžių padaryti oronimai su slaviškos kilmės priesagomis *-auka* ir *-enka* taip pat turi posesyvumo reikšmę.

Nustačius kalbos dalis bei pagrindines leksines grupes, kurioms priklausantys žodžiai dažniausiai esti oronimų darybos pamatas, dariausias priesagas, paaiškėjo produktyviausi priesaginių oronimų darybos modeliai tirtame areale:

1) bendrinis daiktavardis (gamtos, socialinės aplinkos daikto, reiškinio pavadinimas ar pan.) + priesaga *-inis* → oronimas, pamatinio žodžio atžvilgiu reiškiantis posesyvumą;

2) bendrinis daiktavardis (gamtos, socialinės aplinkos daikto, reiškinio pavadinimas ar pan.) + priesaga *-elis*, *-ėlis*, *-ukas* → oronimas, pamatinio žodžio atžvilgiu reiškiantis deminutyvumą;

3) asmenvardis + priesagos *-in-*, *-išk-* → oronimas, pamatinio žodžio atžvilgiu reiškiantis posesyvumą.

Tyrimo metu buvo išskirta 10 oronimų (~8 % visų tirtų vietovardžių), kurių darybos pamatas, kaip manoma, yra priesaginis apeliatyvas, padarytas iš bendrašaknio nepriesaginio, genetiškai tos pačios kilmės žodžio. Visus minėtus atvejus atitinkantys kalnų vardai straipsnyje laikyti *priesagėtaisiais* oronimais.

Nustatyta, kad bendriniai daiktavardžiai, iš kurių padaryti priesagėtieji tiriamo arealo oronimai, gali būti ir realūs, t. y. vartojami, užfiksuoti žodynuose (~33 % visų priesagėtųjų), ir galimi, t. y. potencialūs, vartoti arba vartojami gyvojoje kalboje (~67 % visų priesagėtųjų). Aptartų šio skyriaus oronimų absoliuti dauguma (9 iš 10) padaroma iš savos kilmės priesagas turinčių apeliatyvų, ir tai dar kartą patvirtina pastebėjimą dėl tarpukariu užrašytų vietovardžių autentiškumo.

Marijampolės apskrities tarpukario anketų medžiaga – viena vertingiausių mokslinių požiūriu, t. y. nepaliesta išorinių veiksnių (melioracijos, kolektyvizacijos, rusinimo), papildė iki šiol užfiksuotų priesaginės darybos lietuvių oronimų sąrašą daugiau nei 10 naujų kalnų vardų: *Čeliepiškis*, *Dominykiškė*, *Dringlius*, *Džingiškis*, *Lapkalnūkas*, *Mielienos*, *Kuslėlynas*, *Radutinė*, *Ruslėlynas*, *Skeždžiškė*, *Tetukynė*, *Vokiečiškis*, *Ziglius*, *Zōjenkos*, *Zōmčiškės* ir keletu kitų. Atliekant šį tyrimą, buvo nustatytas visų jų darybos pamatas, paaiškinta kilmė, ir taip praplėsti Lietuvos priesaginės darybos oronimų analizės rezultatai. Taigi šis tyrimas

leido ne tik preciziškiau įvertinti oronimų vartosenos gyvojoje kalboje būklę tuometinėje Marijampolės apskrityje, bet ir dar kartą patvirtino atliekamo darbo aktualumą, pabrėžė lokaliųjų tyrimų svarbą.

Gauti tyrimo rezultatai galėtų būti panaudoti būsiamiems lietuvių toponimikos tyrimams: tiek tolesniems šio arealo, tiek lyginamiesiems kitų regionų ar pan. Manoma, kad autentiškos medžiagos analizės duomenys kai kuriais atvejais galėtų paremti ir „Lietuvos vietovardžių žodyno“ rengimo darbus. Formuojant vietovardžių lizdus pagal kilmę, būtų įmanoma pasinaudoti jau nustatytais oronimų pamatiniais žodžiais (apeliatyvais, onimais), nurodyti jau parinktas bendrinių žodžių reikšmes, vartojamas šiame areale. Išaiškinta oronimų struktūra, nustatytas darybos būdas prireikus taip pat galėtų nulemti vieno ar kito vietovardžio vietą žodyne.

Paplitimo (lokalizacijos) nuorodų santrumpos

- Brb – Balbieriškis (Prėnų r.)
- Brš – Bīrštonas (Prėnų r.)
- Dg – Daūgai (Alytaūs r.)
- Gdl – Gudėliai (Marijāmpolės sav. t.)
- Guob – Guobaī (Kazlų Rūdōs sav. t.)
- Ig – Iglīāuka (Marijāmpolės sav. t.)
- Igl – Iglīškėliai (Marijāmpolės sav. t.)
- Jrgž – Jūrgežeriai (Kalvarijōs sav. t.)
- Klvr – Kalvarijā (Marijāmpolės sav. t.)
- Kn – Kaūnas
- Krsn – Krosnā (Lazdijų r.)
- KzR – Kazlų Rūdā
- Lbv – Liubāvas (Kalvarijōs sav. t.)
- Ldvn – Liudvināvas (Marijāmpolės sav. t.)
- Liel – Lielīōnys (Prėnų r.)
- Lp – Lėipalingis (Drūskininkų sav. t.)
- Mrj – Marijāmpolė
- Prn – Prėnai
- Smn – Siṁnas (Alytaūs r.)
- Ss – Sasnavā (Marijāmpolės sav. t.)
- Šil – Šilavōtas (Prėnų r.)
- Vv – Veiveriaī (Prėnų r.)

Kitos santrumpos

- aukšt. – aukštuma
- avd. – asmenvardis
- b. – bala
- brus. – baltarusių
- b. ž. – bendrinis žodis
- kln. – kalnas
- klv. – kalva
- lie. – lietuvių
- le. – lenkų

pklm. – pakiluma
 plg. – palygink
 plkln. – piliakalnis
 ppr. – paprastai
 prk. – perkeltine reikšmė
 pvd. – pavardė
 sl. – slavizmas
 šnek. – šnekamosios kalbos žodis
 t. – taria
 tarm. – tarmybė
 v. – vardas
 vnt. – vienetai
 vok. – vokiečių
 vv. – vietovardis

Šaltinių santrumpos

- BRS – *Белорусско-русский словарь*. Москва, 1962.
 IAK – LKI Vardyno skyriaus istorinių asmenvardžių kartoteka.
 LKŽe – *Lietuvių kalbos žodynas*. Prieiga per internetą: <http://www.lkz.lt/startas/htm>.
 LPŽ – *Lietuvių pavardžių žodynas*. T. 1–2. Vilnius, 1985, 1989.
 SIP – *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*. Wydał K. Rymut. Kraków, 1995.
 SJP – KARŁOWICZ, Jan; KRYŃSKI, Adam; NIEDŹWIEDZKI, Władysław. *Słownik języka polskiego*. T. 1–8. Warszawa, 1902–1927.
 SNP – *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*. T. 1–10. Wydał K. Rymut. Kraków, 1992–1994.
 LVKŽ⁵ – KUZAVINIS, Kazys; SAVUKYNAS, Bronys. *Lietuvių vardų kilmės žodynas*. Vilnius, 2007.
 LVŽ – *Lietuvos vietovardžių žodynas*. T. 1. Vilnius, 2008.
 WSPR – *Wielki słownik polsko-rosyjski*. Warszawa-Moskwa, 1967.

Gauta 2011 11 28
 Priimta 2012 01 17

Literatūra

- [1] AMBRAZAS, Saulius. *Daiktavardžių darybos raida*. D. 2. Vilnius, 2000.
- [2] BILKIS, Laimutis. Lietuvių helonimai: termino teikimas, sąvoka, vieta toponiminėje sistemoje. *Lituanistica*, 1997, vol. 1(29), p. 35–57.
- [3] BILKIS, Laimutis. *Lietuvių priesaginės darybos helonimai*. Daktaro disertacija. Vilnius, 1998.
- [4] BILKIS, Laimutis. Lietuvių priesaginiai deminutyviniai helonimai. *Acta Linguistica Lithuanica / Lietuvių kalbotyros klausimai*, 1999, vol. 41, p. 51–95.
- [5] BILKIS, Laimutis. Dėl kai kurių lietuvių vandenvardžių kilmės. *Baltų onomastikos tyrimai. Aleksandriui Vanagai atminti*. Vilnius, 2006, p. 47–62.
- [6] BILKIS, Laimutis. *Lietuvių helonimų daryba: priesaginiai ir priesagėtieji helonimai*. Vilnius, 2008.
- [7] BUTKUS, Alvydas. *Lietuvių pravardės*. Kaunas, 1995.
- [8] GOTTSCHALD, Max. *Deutsche Namenkunde*. Berlin, 1954.
- [9] KACĪNAITĖ, Dalia. *Priesaginės darybos lietuvių oronimai*. Daktaro disertacija. Vilnius, 2009.

- [10] RAZMUKAITĖ, Marija. Apeliatyviniai priešaginės darybos Lietuvos TSR oikonimai. *Lietuvos TSR mokslų akademijos darbai*, A serija, 1988, vol. 3(104), p. 88–104.
- [11] RAZMUKAITĖ, Marija. *Lietuvos priešaginiai oikonimai*. Daktaro disertacija. Vilnius, 1998.
- [12] SENKUS, Juozas. *Kalbotyros darbai*. Vilnius, 2006.
- [13] SVIDERSKIENĖ, Dalia. Marijampolės apskrities Marijampolės valsčiaus vietovardžių darybos ir kilmės polinkiai. *Acta Linguistica Lithuanica / Lietuvių kalbotyros klausimai*, 2005, vol. 52, p. 91–118.
- [14] SVIDERSKIENĖ, Dalia. Marijampolės apskrities sudurtiniai oronimai. *Lituanistica*, 2006, vol. 4(68), p. 47–59.
- [15] SVIDERSKIENĖ, Dalia. Marijampolės apskrities drimonimų darybos ir kilmės polinkiai. *Acta Linguistica Lithuanica / Lietuvių kalbotyros klausimai*, 2006, vol. 54, p. 49–62.
- [16] SVIDERSKIENĖ, Dalia. Marijampolės apskrities gyvenamųjų vietų vardai. *Acta Linguistica Lithuanica / Lietuvių kalbotyros klausimai*, 2007, vol. 57, p. 99–122.
- [17] SVIDERSKIENĖ, Dalia. Dėl kelių Marijampolės apskrities vandenvardžių, papildžiusių ir patikslinusių esamus hidronimijos duomenis. *Baltistica*, 2010, vol. 45(2), p. 341–353.
- [18] SVIDERSKIENĖ, Dalia. Marijampolės apskrities asmenvardinės kilmės agronimų darybos bruožai. *Acta Linguistica Lithuanica / Lietuvių kalbotyros klausimai*, 2010, vol. 62–63, p. 97–127.
- [19] URBUTIS, Vincas. *Žodžių darybos teorija*. Vilnius, 1978.
- [20] VANAGAS, Aleksandras. *Lietuvos TSR hidronimų daryba*. Vilnius, 1970.
- [21] VANAGAS, Aleksandras. Структурно-словообразовательный анализ названий гор Литвы. *Lietuvos TSR mokslų akademijos darbai*, A serija, 1973, vol. 3(44), p. 209–219.

DALIA SVIDERSKIENĖ

Oronyms of suffixal derivation and initially-suffix-containing oronyms of Marijampolė County

Summary

The article analyses the suffixed names of hills (oronyms) recorded from the spoken language in Marijampolė County in the interwar period and reveals the characteristics of their derivation: the lexemes most commonly used as base words, the inventory of suffixes in use, their productivity, the relationship between base words and derivational affixes, the most productive derivational patterns of the oronyms from the selected area, etc. helping to find out the situation of hill names and their usage in the spoken language in Marijampolė County in the interwar period. In this way, the article does not only seek to continue the already initiated research of place names in the southern area of the Lithuanian language but also to supplement and expand the results of the research of the oronyms of suffixal derivation of the whole Lithuania with new place names and to explain their derivation and origins.

The study of the oronyms of Southern Lithuania recorded from the spoken language in the interwar period mostly focused on the lexical character of their derivational base: the belonging of a place name to the class of appellatives or onyms. It has been determined that appellative makes up the derivational base in the case of over a half (~67%) of the oronyms under analysis. One third of oronyms (~28%) are formed from onyms: the absolute majority are derived from the lexemes of personal

names (~99% of all hill names formed from onyms) and only one record testified the possibility of derivation from a different place name.

It has been noticed that the parts of speech to which the common words, which are most commonly used as the derivational base for oronyms, belong are nouns (~91% of all place names under analysis derived from appellatives); adjectives (~6.5%) make up a small part, while other derivatives account for barely ~2.5%.

The majority of noun derivatives in the area under analysis are formed from the names of various things and phenomena from nature and social environment – 45%. It supports the observation made in the previous research (of compound oronyms) on referring to higher spots in plain-dominated areas as hills. Apparently, each more elevated object of land relief in the southern area of Lithuania did not remain unnoticed and was called a hill; yet in other cases, more elevated places were rather often given names by resemblance or other external features, e. g. *Arbūzinis* hill Vv, *Bakaniūkas* hill Vv, *Kačerginė* hill Lbv, *Pečiūkas* hill KzR, etc.

Another part of derivatives (~31%) is formed from physiographical terms; of them, the most common in this area are *beržynas* and *kapinynas*. ~15% of oronyms can be traced back to animal names. Most common are adjacent forms containing *opšrūt-* and *apšrūt-*, which show the relationship with *opšrūs*, *opšras*.

The formation of noun derivatives from plant names in the area under analysis is the least common – ~8% of oronyms of this type were recorded. They are formed from common words *obelis*, *grūčkas*, *drebulė*, *grikis*, *ievà*, *lėšis*, *vyšnià*.

In terms of the origins of derivational affixes, the oronyms from the area selected for the study were divided into the derivatives with the suffixes of Lithuanian (Baltic) origin and the oronyms with the suffixes of Slavic origin. The research revealed that the majority of oronyms (~98%) were formed with the suffixes of local origin *-aitė(s)*, *-elė(s)*, *-elis*, *-eliai*, *-ėlė(s)*, *-ėlis*, *-yčia*, *-ienos*, *-ikas*, *-ynas*, *-ynė*, *-inė*, *-inis*, *-iška*, *-išė(s)*, *-iškis*, *-lius*, *-ninkas*, *-(i)ukai*, *-(i)ukas*, *-(i)ukė*, *-(i)ūkštis*, *-ūtas*, *-ūtai*, *-utis*. There are barely 2% of derivatives with the suffixes of foreign origin *-auka*, *-enka*. It leads to the conclusion that the part of toponymy from Marijampolė County under analysis is rather authentic, little affected by the derivational patterns of foreign languages, and thus little changed.

The determination of the parts of speech and the main lexical groups encompassing the words which are most commonly used as the derivational base for oronyms as well as the most productive suffixes revealed the most productive derivational patterns of suffixed oronyms in the area under discussion:

1) common noun (name of a thing or phenomenon of nature, social environment, etc.) + suffix *-inis* → oronym denoting possession in respect of the base word;

2) common noun (name of a thing or phenomenon of nature, social environment, etc.) + suffix *-elis*, *-ėlis*, *-ukas* → oronym denoting diminutiveness in respect of the base word;

3) personal name + suffix *-in-*, *-išk-* → oronym denoting possession in respect of the base word.

10 oronyms were distinguished in the study (~8% of all place names under analysis) the derivational base of which is associated with a suffixed appellative formed from the common-root suffix-free word of the same genetic origin. The names of hills corresponding to the said cases are considered *initially-suffix-containing* oronyms in the article.

It has been determined that the common nouns from which the initially-suffix-containing oronyms of the area under analysis are formed can also be real, i. e.

actually used and recorded in dictionaries (~33% of all initially-suffix-containing oronyms) and possible, i. e. potentially used, previously used or currently used in the spoken language (~67% of all initially-suffix-containing oronyms). Among the oronyms under discussion, the absolute majority are formed from the appellatives containing the suffixes of local origin, which again supports the observation on the authenticity of the place names recorded in the interwar period.

The data from the questionnaires completed in the interwar period in Marijampolė County, most valuable in scientific terms and unaffected by external factors (land amelioration, collectivization, russification), supplemented the list of the Lithuanian oronyms of suffixal derivation recorded to this day by over 10 new hill names: *Čeliepiškis*, *Dominykiškė*, *Dringlius*, *Dzingiškis*, *Lapkalnikas*, *Mielėnos*, *Kuslėnas*, *Radutinė*, *Ruslėnas*, *Skeždžiškė*, *Tetukynė*, *Vokiečiškis*, *Ziglius*, *Zōjenkos*, *Zōmčiškės* and several more. The research determined the derivational base and explained the possibilities of origins in respect of all of them. Therefore, the research did not only lead to a more precise evaluation of the situation of the usage of oronyms in the spoken language in the then Marijampolė County but repeatedly confirmed the relevance of the work done and highlighted the importance of local research.

Key words: names of hills (oronyms), etymon, common word (appellative), proper word (onym), personal name (anthroponym), place name (toponym), derivation, derivative, toponymy, transonimization